

gekomen als een bleek, tener ventje met een nieuwe pilobroek en een nieuw blauw boezeroen aan.

Op een morgen stond hij zoo aan de poort waar hij met zijn moeder gekomen was, en de baas, die voorbijging, zag hen. Toen schoof de magere, slordige vrouw met een verlegen lach het ventje vooruit en hij druidde langzaam naar den man, kijkend naar den grond terwijl hij gemonsterd werd.

— „Kom mar” ,zei de baas, vooruit gaande zonder op de vrouw te letten en Sjaontje schuw omkijkend kreeg een bemoedigend knikje van zijn moeder, die groot, zwart stond in het dampige grijs van den vroegen morgen. Ze zagen elkaar even aan, hij vragend, onrustig, de vrouw met blij gezicht, toen ging ze weg, tevreden dat hij aangenomen was.

Sjaontje werd door de bankwerkerij gebracht naar de handboormachine, waar Kees Klant een plaat onder de boor stelde.

— „Hij moes mar draoje”, doch hij was niet sterk genoeg om het wiel zijn snelheid te geven. Hulpeloos stond hij nu, verslagen naar het groote wiel kijkend, dof afwachting wat ze hem nu zeggen zouden — kleine werkmans in zijn pilobroek en blauw boezeroentje; zweet kwam op zijn geel gezicht, in zijn keel stakte een gevoel van spijt. Kees keek naar hem met strak gezicht:—„Ge zij gèn mans genogt.”

En hij wenkte den baas en zei het:

— „Die is te min”

— „Dà gloòf òk — dan Roòje Willem mar en gij ier.” Hij werd toen in de machinekamer gebracht en zat er op een blok, vóór zich een kist met bouten en moeren, die hij met petroleum insmeeren moest om ze gemakkelijk te laten loopen.

Hij sjouwde zoo een half jaar van alles, poetste iets blank of krabde ijzeren platen schoon van oude, gesloopte bakken en zijn pilo-broek werd al zwarter en sjofeler, zijn boezeroenen kregen lappen en rafelden aan de mouwen en zoo werd hij langzamerhand net als andere jongens die op fabrieken werken, zwart en haveloos — zijn ééne wang altijd gezwollen door 'n pruim.

Hij was later niets verlegen meer, maar

durfde om zich heen kijken en kende een paar van de gemeene uitdrukkingen, die voortdurend eenigen tijd in omloop zijn onder het volk en die de jongens gebruiken om de ouderen aan 't lachen te maken.

Thuis was zijn plaats op bed, naast zijn ouderen broer, sedert altijd zwart door het stof, dat hij meebracht in zijn hemd en zijn kousen, die hij 's nachts aanhield. Hij brutaliseerde zijn broer en zusters en nam het air aan van een groot werkmans, die hard werkt.

's Zondags kocht hij een sigaar en rookte op zijn slentertochten door de stad met ernstig gezicht als een wijs werkmans.

Na eenige maanden was hij „mans genogt” voor de boormachine en op een dag joeg de baas hem uit de gieterij, waar hij bij zijn oudere broer juist om een „pruimtebak” schooide, naar de bankwerkerij.

— „Opedonderd, nao 't boormessien gij!”

Hij ging schoorvoetend zonder omkijken. Bij Kees Klant zei hij:

— „'k Mot bij jou.” En hij draaide dien middag de boormachine uit al zijn kracht, zich rekkend en in zijn handen spuwend, hangend aan den draaier, die hem soms haast meesleepte als het jachtwiel genoeg vaart had. Toen hij 's avonds om zeven uur thuis voor zijn brood met koffie zat, viel hij kauwend in slaap, met strak gezicht, den mond half open, het hoofd op zij.

Zijn moeder hielp hem maar naar bed, waar hij lang en roerloos lag in lammen slaap, zijn klein lichaam golvend in zware ademhaling.

Een paar dagen klaagde hij bij 't thuiskomen over het werk aan 't „messien”; doch langzamerhand wende het en toen hij 'n veertien dagen bezig was, draaide hij het met gemak een uur achtereen, haast zonder in zijn handen spuwen.

Nu werkte hij al een jaar met Kees Klant. Ze boorden en poetsten en konden het samen wel vinden, bedaard als ze altijd werkten. De jongen was eigenlijk knecht van Kees. Hij moest voor 't fluiten om twaalf uur zijn jas aangeven en als zijn „drinken” op was de kruik aan de pomp vol laten loopen. Daarvoor kreeg Sjaon menige pruim uit zijn